

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS
THEODORO GROTHUSSO FONDAS

Lietuvos mokslų akademijai

ATASKAITA

Vilnius

2016 01 10

2015 m. spalio 1 d. Lietuvos mokslų akademijos Matematikos, fizikos ir chemijos skyrius organizavo susirinkimą, skirtą iškilaus Lietuvos mokslininko Teodoro Grotuso (Theodor von Grotthuss) 230 gimimo metinėms paminėti. Įžanginiu žodžiu apie šį mokslininką susirinkimą pradėjo skyriaus pirmininkas prof. Feliksas Ivanauskas. Apie Teodoro Grotuso vardo įamžinimo problemas ir perspektyvas kalbėjo LR vicekancleris dr. doc. Rimantas Vaitkus ir Teodoro Grotuso fondo valdybos pirmininkas prof. Aivaras Kareiva. Teodoro Grotuso veiklą kultūros antropologijos požiūriu apžvelgė prof. Juozas Algimantas Krikštopaitis. Apie Teodoro Grotuso mokslinį paveldą pasakojo Klaipėdos universiteto rektorius prof. Eimutis Juzeliūnas ir prof. Juozas Vidmantis Vaitkus. Pakruojo krašto mylėtojai Romaldas Drigotas, Žiemgalos draugijos viceprezidentas Jonas Nekrašius, Pakruojo rajono savivaldybės mero pavaduotojas Gediminas Grybė dalinosi mintimis apie Grotusų giminės pėdsakus Žiemgaloje, apie Teodoro Grotuso vardo įprasminimo Pakruojo rajone vizijas bei turizmo plėtrą. Labai gražius ir šiltus žodžius susirinkimo dalyviai išgirdo Editos von Grotthuss – Teodoro Grotuso provaikaitės – romantiškai pavadintame pasisakyme „Po 230 metų....“. LMA prezidentas prof. Valdemaras Razumas pažadėjo, jog Lietuvos mokslų akademija visokeriopai remis šio mūsų kraštui brangaus žmogaus vardo įamžinimą. Susirinkimo pasisakymus skaidrino muzikiniai intarpai, kurių metu aidėjo gyva muzika. Nuostabiai dainavo Vilniaus miesto merginų choras „Viva“ (vad. Vilija Mažintaitė). Iškilmingo ir šilto susirinkimo pabaigoje buvo demonstruojamas iškilaus Lietuvos archeologo prof. Vytauto Urbonavičiaus sukurtas apie Teodorą Grotusą jau istorinis filmas.

2015 m. Šiaulių „Romuvos“ gimnazija kartu su Teodoro Grotuso fondu vėl organizavo Teodoro Grotuso gamtos mokslų eksperimentų konkursą. Teodoro Grotuso fondas delegavo Vilniaus universiteto Chemijos fakulteto docentę dr. Vilną Olšauskaitę bei afiliuotąją docentą dr. Darių Jasaitį dalyvauti šio konkurso vertinimo komisijos darbe. O doc. dr. Artūras Katelnikovas paskaitė paskaitą apie šviesos šaltinių istoriją. Delegacijai vadovavo Chemijos fakulteto dekanas, Teodoro Grotuso fondo valdybos pirmininkas prof. Aivaras Kareiva. Už šį renginį buvo atsakinga gimnazijos vidurinio ugdymo skyriaus vedėja Kristina Gerčaitė.

Profesorius Juozas Algimantas Krikštopaitis parengė naują monografiją „GYVENIMAS PAAUKOTAS MOKSLUI. Theodoro Grotthusso veiklos istorija“, kurios trumpas turinys yra toks:

- Apsisprendimas eiti gamtos pažinimo keliu.
- Gyvenimo tikslo brandinimo etapas.
- Materijos sandaros paslapčių iššūkis.
- Atradimai ir netikėta pasaulinė šlovė.
- Tragiška baigtis.
- Atradimų tąsa ir jų vieta žinių lobyne.
- Socialinės ir istorinės sąlygos, nulėmusios atkaklaus mokslininko likimą.

MONOGRAFIJOS ANOTACIJA

Siūlomos knygos rankraščio autorius pasakoja apie Theodorą Grotthussą (1785-1822) – mokslininką, paaukojusį savo sveikatą ir asmenino gyvenimo pilnatvę tikslui, reikšmingam civilizacijos raidai. Iš šiaurinio Lietuvos pakraščio dvarelį kilęs jaunuolis, gamtos tyrėjo patirtį įgijęs Paryžiaus mokslo centruose, plačiai išgarsėjo per kelerius metus: pasaulinį pripažinimą patyrė, išleidęs Romoje 1805 m. studiją, paskelbusią pirmąją pasaulyje teoriją apie elektrolizės reiškinių. Toliau šią teoriją plėtodamas įžymusis Švedijos mokslininkas Svante Arrhenius veik po 80-ies metų buvo apdovanotas Nobelio premija. Penkerius metus vaisingai padirbėjęs su garsiausiais Europos mokslininkais, Teodoras Grotthusas sugrįžo į savo motinos dvarelį šalia Žeimelio. Nutraukti sėkmingą mokslinę veiklą privertė Prancūzijos ir Rusijos konfliktas, vėliau tapęs Napoleono žygio į Maskvą epopėja. Šie įvykiai buvo pilni pavojingų nuotykių ir karinių veiksmų; jie kartu su painiomis socialinėmis aplinkybėmis nulėmė kankinamo įgimtos ligos mokslo vyro ankstyvą veiklos baigtį, jam pasirinkus savižudybės būdą. Beje, sugrįžus į Lietuvą mokslinė jaunojo tyrėjo veikla nenutrūko. Jis savajame dvarelyje įsiruošė laboratoriją, kurioje eksperimentuodamas aptiko du naujus gamtos dėsnius. Visuomenės nesuprasto ir smerkiamo vienišiaus mokslinių tyrimų horizontas buvo platus: tyrinėjo Smardonų (dabar Likėnų) versmes, šiaurės pašvaistes, meteoritus, vulkaninius reiškinius ir gilinosi į visą eilę kitų gamtotyros temų.

Knygos autorius, šios tematikos studijoms skyręs tris dešimtmečius, siekia rankraštyje išsamiai nušviesti intriguojantį mokslo raidos kelią, atidžiai nagrinėdamas intensyvią kūrybinę vieno tragiško likimo asmens veiklą. Knygos leidybos kaina – apie 5000 EUR. Teodoro Grotuso fondas kreipėsi labdaringos paramos, skirtos padengti šios reikšmingos Lietuvos kultūrai monografijos leidybos išlaidas. Šiuo metu yra gauta 2000 EUR parama ir sudarytos paramos gavimo sutartys dar 1000 EUR.

Lietuvos mokslų akademijos Teodoro Grotuso fondo steigėjas – Lietuvos mokslų akademija. TGF pelno nesiekiantis juridinis asmuo, įmonės kodas 192001767, adresas: Gedimino pr.3, Vilnius.

TGF banko sąskaitos likutis 2015 m. sausio 1 d. buvo: **179,39 EUR**

TGF įplaukos 2015 metais iš viso : **607,67 EUR**

2014 metais TGF įplaukas sudarė :

– parama iš gyventojų pajamų mokesčio (2 %) **607,67 EUR**

Lietuvos mokslų akademijos Theodoro Grotthuso valdyba vienbalsiai nusprendė 2015 metų LMA Theodoro Grotthuso vardo stipendiją (300,00 EUR) skirti Kauno technologijos universiteto Cheminės technologijos fakulteto doktorantui ***Aurimui Bieliauskui.***

LMA Theodoro Grotthuso fondo
valdybos pirmininkas

prof. Aivaras Kareiva